

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Податкова та митна справа»

на тему: «Митні платежі як складова доходів державного бюджету»

Виконавець:
Студентка 4 курсу 42 групи ФФБС
Янчук Інна Олександрівна

Науковий керівник:
д.е.н., професор
Слатвінська Марина Олександрівна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах формування ефективної фіскальної політики однією з ключових складових доходів державного бюджету є митні платежі. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності країни, регулюванні зовнішньоекономічної діяльності, захисті внутрішнього ринку та підтримці національного виробника. Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням ролі митно-тарифного регулювання у період економічної нестабільності, а також потребою в підвищенні прозорості та ефективності адміністрування митних платежів.

Тема митних надходжень неодноразово ставала предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема таких як: О. М. Лібанова, В. М. Танасійчук, І. Є. Крамаренко, М. П. Кушніренко, а також представників міжнародних економічних організацій, що аналізують вплив митної політики на макрофінансові показники.

Метою дипломної роботи є дослідження ролі митних платежів у структурі доходів державного бюджету України, оцінка їх динаміки, ефективності адміністрування, а також розробка пропозицій щодо вдосконалення митної політики.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи були поставлені наступні **завдання**:

1. Розглянути поняття, види та сутність митних платежів.
 2. Вивчити нормативно-правове забезпечення митної політики України.
 3. Навести динаміку надходжень митних платежів до державного бюджету України .
 4. Проаналізувати валютні операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
 5. Дослідити проблемні аспекти стягнення митних платежів.
 6. Запропонувати напрями підвищення ефективності митної політики.
 7. Обґрунтувати рекомендації щодо удосконалення системи адміністрування митних платежів.
 8. Оцінити використання інноваційних технологій у сфері митного контролю.
- Об'єктом дослідження** є процес формування доходної частини державного бюджету.

Предметом дослідження виступають митні платежі як інструмент фіскального регулювання.

Методи дослідження: у роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: аналіз і синтез, статистичний метод, порівняльний аналіз, графічний метод, системний підхід.

Інформаційна база дослідження включає законодавчі та нормативно-правові акти України, дані Державної митної служби, Державної податкової служби, Міністерства фінансів України, наукові публікації, офіційні статистичні звіти та аналітичні огляди.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (47 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 93 сторінок. Основний зміст викладено на 90 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи митних платежів як складової доходів державного бюджету»* розглянуто поняття, види та сутність митних платежів, їх роль у формуванні доходів державного бюджету, а також проаналізовано нормативно-правове забезпечення митної політики України.

У другому розділі *«Практика та проблематика стягнення митних платежів»* проведено аналіз динаміки надходжень митних платежів до державного бюджету України, досліджено особливості валютних операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності, визначено проблемні аспекти стягнення митних платежів.

У третьому розділі *«Шляхи вдосконалення системи митних платежів в Україні»* запропоновано напрями підвищення ефективності митної політики та розглянуто інноваційні підходи до вдосконалення системи адміністрування митних платежів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було досліджено тему «Митні платежі як складова доходів державного бюджету» та зроблені наступні висновки.

1. Розглянуто поняття, види та сутність митних платежів. Взаємодія державної митної політики з корпоративною митною політикою вважається цілком логічною, оскільки вона характеризується економічною, правовою та адміністративною синергією, що сприяє ефективному веденню зовнішньоекономічної діяльності в рамках встановлених державою правил та умов. З огляду на те, що національна митна політика може змінюватися залежно від умов міжнародних угод, напрямків економічної політики та геополітичних тенденцій, компанії змушені коригувати положення митної політики відповідно до нових вимог для забезпечення дотримання умов зовнішньоекономічних операцій.

Можна сказати, що митна політика держави та митна політика підприємств працюють через взаємодію двох векторів: держава встановлює загальні норми та вимоги, а підприємства відповідно коригують митні стратегії чи митну політику в рамках цих норм. Ефективна реалізація положень національної митної політики сприяє успішній зовнішньоекономічній діяльності підприємств.

2. Вивчено нормативно-правове забезпечення митної політики України. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є пріоритетним напрямком зовнішньої політики України. Однією з основних сфер, де вимагається дотримання європейського законодавства, є митне законодавство. Митний платіж займає особливе місце в процесі перетину товарів і транспортних засобів через митний кордон або в суспільних відносинах, пов'язаних з цим, є інструментом, що впливає на зовнішньоекономічні зв'язки нашої країни з країнами ЄС. Однак слід зазначити, що в українському та європейському законодавстві немає єдиного способу визначення сутності правового тлумачення «митного платежу».

3. Наведено динаміку надходжень митних платежів до державного бюджету України. За результатами митного оформлення зовнішньоекономічних товарних операцій, здійснених українськими підприємствами та громадянами, у лютому 2024 року митні органи перерахували до державного бюджету, розпорядником якого є Державна митна служба України, 39,8 мільярда гривень митних платежів та інших платежів.

Порівняно з надходженнями у лютому 2023 року сума перерахованих до державної скарбниці податків від зовнішньоекономічної діяльності зросла на 6,4 млрд гривень.

Загалом з початку 2024 року до державного бюджету надійшло понад 87,1 млрд гривень митних платежів. Митні платежі та структура зовнішньої торгівлі є ключовими елементами економічного контексту України. Аналіз цих аспектів може дати важливе уявлення про складну ситуацію, з якою стикається країна, враховуючи вплив воєнного стану, політичні заворушення та економічні труднощі. Зниження економічної динаміки в цих регіонах ілюструє виклики, з якими стикається українська економіка.

4. Проаналізовано валютні операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Хоча внесок не дуже великий порівняно з юридичними особами, фізичні особи мають місце в системі, і залежно від економічної ситуації в країні та розміру доходів громадян сума таких активів може збільшуватися або зменшуватися. У зв'язку з нападами Росії 24 лютого 2022 року Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» на території України було введено воєнний стан. З цієї метою Національний банк України 24 лютого 2022 року прийняв постанову «Про роботу банківської системи під час воєнного стану». Ці обмеження також призвели до скорочення продажу валюти.

Отже, постанова Національного банку України забезпечує нормативно-правову базу для функціонування банківської системи під час воєнного стану.

Найбільш важливим і необхідним нововведенням є заборона на встановлення будь-яких фінансових відносин з банками Білорусі та Російської Федерації, що працюють з валютами цих країн, а саме: грошові перекази; соціальні виплати, виплата заробітної плати, оплата комунальних послуг, податкові платежі; видаткові операції.

5. Досліджено проблемні аспекти стягнення митних платежів. Реформування організації роботи митниці та спрощення митних процедур давно є пріоритетними. У критичних ситуаціях необхідно мобілізувати весь наявний потенціал не лише для подолання поточних проблем, але й як основу для післявоєнного відновлення. Враховуючи важливість зовнішньої торгівлі для України як учасника глобального ринку та важливість того, що вітчизняні підприємства можуть постачати світові не лише сировину, а продукцію високої якості з високою доданою вартістю, слід продовжувати спрощувати митні процедури. Лише захищаючи та підтримуючи вітчизняних товаровиробників, ми можемо забезпечити їх безперебійну роботу та конкурентоспроможність на світовому ринку навіть в умовах війни, а спрощення митних процедур у процесі імпорту значно оптимізує потреби громадян України та Збройних Сил України у постачанні.

6. Запропоновано напрями підвищення ефективності митної політики. Експерти визнали, що висока якість українських фахівців є важливим чинником успішної

реалізації реформ на митниці. Професійна підготовка та підготовка до адаптації до європейських стандартів допоможе Україні не лише приєднатися до Митного союзу ЄС, а й активно сприяти його розвитку з урахуванням національних інтересів та особливостей. Тому необхідно не лише впроваджувати необхідні законодавчі зміни, а й брати активну участь у розробці єдиних правил та стандартів управління митними справами в рамках ЄС, що дозволить Україні стати ключовим гравцем на європейському митному ринку.

7. Обґрунтовано рекомендації щодо удосконалення системи адміністрування митних платежів. В умовах повномасштабної війни митна система має функціонувати не лише як інструмент наповнення бюджету, а й як елемент національної безпеки. Удосконалення адміністрування митних платежів дозволить не лише збільшити доходи бюджету, а й забезпечити стабільність, прозорість та ефективність державної фіскальної політики. Комплексна цифрова, правова та кадрова реформа повинна стати основою для модернізації митниці у післявоєнний період, а також для її інтеграції у європейський правовий простір.

8. Оцінено використання інноваційних технологій у сфері митного контролю. Використання інноваційних технологій у сфері митного контролю є необхідною умовою підвищення ефективності та безпеки митної служби в умовах війни. Технології дозволяють не лише оперативно реагувати на виклики, а й випереджати порушення, запобігаючи втратам для державного бюджету та підвищуючи довіру до митної системи. У післявоєнний період саме інновації стануть основою для формування модернізованої, прозорої та інтегрованої в європейський простір митниці.

АНОТАЦІЯ

Янчук І. О. «Митні платежі як складова доходів державного бюджету».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою професійного за спрямування «Податкова та митна справа». – Одеський національний економічний університет. Одеса, 2025.

У роботі досліджено теоретичні основи митних платежів як складової доходів державного бюджету. Розглянуто поняття, види та сутність митних платежів, їх роль у формуванні бюджетних надходжень, а також проаналізовано нормативно-правове забезпечення митної політики України.

Проведено аналіз динаміки надходжень митних платежів до державного бюджету України, досліджено особливості валютних операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності, визначено проблемні аспекти стягнення митних платежів.

Запропоновано напрями підвищення ефективності митної політики та розглянуто інноваційні підходи до вдосконалення системи адміністрування митних платежів.

Ключові слова: митні платежі, державний бюджет, митна політика, зовнішньоекономічна діяльність, адміністрування.

ANNOTATION

Yanchuk I. O. "Customs Payments as a Component of State Budget Revenues".

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" under the professional training program "Tax and customs affairs". - Odessa National Economic University. - Odessa, 2025.

The paper investigates the theoretical foundations of customs payments as a component of state budget revenues. The concept, types, and essence of customs payments, their role in forming budget revenues, and the regulatory-legal framework of Ukraine's customs policy are examined.

An analysis of the dynamics of customs payments to the state budget was conducted, the specifics of foreign currency operations in the field of foreign economic activity were studied, and problematic aspects of customs payments collection were identified.

Directions for improving the efficiency of customs policy and innovative approaches to enhancing the administration system of customs payments are proposed.

Keywords: customs payments, state budget, customs policy, foreign economic activity, administration.